

ประชาคมอาเซียน : อนาคตอุษาคเนย์

ASEAN Community: Future of Southeast Asia

สุรินทร์ พิศสุวรรณ
Surin Pitsuwan

1

ประชาคมอาเซียน : อนาคตอุษาคเนย์
ASEAN Community: Future of Southeast Asia

สุรินทร์ พิศสุวรรณ | Surin Pitsuwan

กองบรรณาธิการ : ชาญวิทย์ เกษตรศิริ | กิตสุนี รุจิชานันทกุล | สุริยาพร โสกันต์ | ฉัตรศิริ เพียรพยุห์เขตต์ | พยงค์ ทับสกุล

รวมพิมพ์ครั้งแรก : มกราคม 2554
จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม

ออกแบบปกและรูปเล่ม : DREAM CATCHER GRAPHIC CO., LTD.
Tel. 0 2455 3932, 0 2455 3995

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
The Foundation for The Promotion of Social Science and Humanities Textbooks Project
413/38 ถนนอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์/โทรสาร 0 2433 8713
413/38 Arun-amarin Road, Bangkoknoi, Bangkok, Siam 10700
Tel./Fax. 0 2433 8713
http://www.textbooksproject.com

สาร
เลขาธิการอาเซียน

*(ที่มา : สุเจน กรรพฤทธิ์ และคณะ, **อุษาคเนย์ที่รัก** (My Dear Southeast Asia), เนื่องในโอกาสครบรอบ 10 ปี แห่งการสถาปนาโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553)*

สาร
เลขาธิการอาเซียน

ผู้นำ 10 ประเทศของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) ได้ลงนามในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เพื่อร่วมกันก่อตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ให้สำเร็จภายในปี 2558 มาตรการอย่างหนึ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน คือ การที่ประชากรชาวอาเซียนทั้ง 582 ล้านคน จะต้องมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ชื่นชมต่อศิลปวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายของกันและกัน ตระหนักในความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศ และมีความรู้ความเข้าใจด้านภาษา ศาสนา และค่านิยมในชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของกันและกัน

โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (Southeast Asian Studies Thammasat University) ได้บุกเบิกด้านการสอน การค้นคว้า การวิจัย และจัดพิมพ์ตำราเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาครบ 10 ปี (2543-2552) ได้ผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพมารับใช้ประเทศชาติและประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาแล้วกว่า 600 คน นับเป็นคุณูปการอันยิ่งใหญ่ และมีส่วนสำคัญยิ่งในการเพิ่มพูนความเข้าใจอันดีระหว่าง

ประชาชนชาวไทยกับประชาชาติต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงนับได้ว่า โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาก็มีส่วนการก่อตั้งประชาคมอาเซียน ตามเจตจำนงของกฎบัตรอาเซียนด้วย

เนื่องในโอกาสครบรอบ 10 ปี การก่อตั้งโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักเลขาธิการอาเซียน ขอแสดงความชื่นชมยินดี และขออำนวยพรให้โครงการฯ จงประสบความสำเร็จในภารกิจที่สำคัญยิ่งนี้ตลอดไป

ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ
เลขาธิการอาเซียน

ปาฐกถา
รัฐชาติ-พรมแดน :
ความขัดแย้งและข้อยุติ
บนเส้นทางสันติภาพอาเซียน
Nation-States and Their Boundaries: Conflicts and Resolutions

*(ที่มา : ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ, **รัฐชาติ-พรมแดน : ความขัดแย้งและข้อยุติบนเส้นทางสันติภาพอาเซี่ยน,** เอกสารสรุปการสัมมนาวิชาการฯ ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ตลิ่งชัน ธนบุรี วันที่ 27 พฤศจิกายน 2552, มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2553*

กราบเรียน ฯพณฯ พลตำรวจเอก เภา สารสิน ประธานมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย ฯพณฯ นายเคียวจิ โคมาชิ (H.E.Mr. Kyoji Komachi) เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย ศาสตราจารย์เพ็ชรี สุมิตร เป็นอาจารย์สอนประวัติศาสตร์ของผม ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน

ผมรู้สึกเป็นเกียรติและดีใจอย่างยิ่งที่มีโอกาสมาพบกับท่านทั้งหลายในเช้าวันนี้ ในบรรยากาศแห่งวิชาการ บรรยากาศที่จะใช้เหตุใช้ผลเพื่อที่จะเข้าใจปัญหา เข้าใจบริบทต่างๆ ของปัญหาที่นับวันจะเป็นประเด็น เป็นตัวเร่งให้ความพยายามของเราที่จะสร้างประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี 2015/2558 มีผลกระทบและล่าช้า มันเป็นปัญหาที่เกิดจากความเห็นที่ไม่ลงรอยกันในบางเรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญ หรือเป็นเรื่องที่จินตนาการว่าสำคัญ และไปกระทบกับภารกิจอื่นๆ ที่เราทั้งหมด 580 กว่าล้านคน 10 ประเทศ ตั้งใจที่จะร่วมกันเนรมิตขึ้นมา นั่นคือ “ประชาคมอาเซียน”

หัวข้อ **“รัฐชาติ-พรมแดน : ความขัดแย้งและข้อยุติบนเส้นทางสันติภาพอาเซียน”** นั้น เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันมากๆ เป็นหัวข้อที่สื่อให้เห็นถึงวิสัยทัศน์อันยาวไกล มองไปข้างหน้า มองไปสู่อนาคต เป็นหัวข้อที่เชื่อมต่อกับวิสัยทัศน์ของอาเซียน เราต้องการสร้างประชาคมให้มี

ความรุ่งเรือง เพื่อให้เป็นประชาคมที่มีแต่การดูแลเอาใจใส่และการแบ่งปันซึ่งกันและกัน

ที่จริงแล้ว เรื่อง “รัฐชาติและพรมแดน” เป็นแนวคิดใหม่สำหรับภูมิภาคของเรา คำว่า “รัฐชาติ” กับ “พรมแดน” นั้นมาพร้อมๆ กับลัทธิอาณานิคม พร้อมกันนี้คำว่ารัฐชาติและพรมแดนก็มีแนวคิดอีกเรื่องหนึ่ง คือ “ชาตินิยม” ทั้งหมดเป็นแนวคิดที่แปลกแยกสำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะว่าแนวคิดเรื่องรัฐชาติเพิ่งเกิดขึ้นในยุโรปในศตวรรษที่ 18 นี้เอง เมื่อมีแนวคิดเรื่อง “รัฐชาติ” ก็ต้องพูดถึงเรื่อง “พรมแดน” เรื่องอำนาจอธิปไตย เรื่องน่านฟ้า เรื่องน่านน้ำ และเรื่องอำนาจรัฐ แต่สำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว ก่อนการเข้ามาของลัทธิอาณานิคม เราไม่มีพรมแดน เราไม่มีแนวคิดเรื่องรัฐชาติหรือแม้แต่แนวคิดเรื่องอำนาจอธิปไตย สิ่งที่เรามีในสมัยนั้น คือ “ชุมชนทางวัฒนธรรม” เรามี “พรมแดนทางวัฒนธรรม” เรามีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่บรรพบุรุษในละแวกเดียวกันไปสักการบูชาร่วมกัน โดยไม่คำนึงว่าสถานที่นั้นอยู่ในเขตไหน ฝั่งไหนของแม่น้ำ หรืออยู่ในเขตแดนของใคร เพราะนอกจากน่านน้ำ แม่น้ำ ลำห้วย ภูเขาแล้ว ไม่มีอาณาเขตหรือพรมแดนใดๆ ดังนั้น ขอเริ่มต้นก่อนว่าถ้าจะก้าวพ้นปัญหาที่หลายประเทศในอาเซียนมีต่อกัน ต้องเข้าใจในบริบทที่ว่านี้

เผอิญว่าประเทศไทยอยู่ตรงกลางของไข่แดง จึงมีขอบเขตขัณฑสีมาติดกับประเทศอื่น มากกว่าประเทศอื่นใดในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน เขตแดนทางบก 4,863 กิโลเมตร ติดกับพม่าประมาณ 1,800 กิโลเมตร (นับเฉพาะทางบก ไม่นับทางน้ำ) ติดกับกัมพูชา 803 กิโลเมตร กับลาว 1,754 กิโลเมตร กับมาเลเซียประมาณ 600 กิโลเมตร บวกกับลุ่มแม่น้ำโก-ลกอีก 80 กิโลเมตร และมีชายฝั่งอีก 3,219 กิโลเมตร เพราะประเทศไทยอยู่ตรงกลาง และประเทศรอบๆ ถูกอำนาจอาณานิคมเข้ามาปกครอง และมากำหนดเขตแดน มีการเจรจาและการตกลงกัน ประเทศเราจึงมีปัญหามากกว่าประเทศอื่น

ในระยะทาง 5,000 กว่ากิโลเมตรรอบราชอาณาจักรไทย กับลาว กัมพูชา มาเลเซีย ที่ตกลงกันแล้วให้สัตยาบันกันแล้ว มีการรับรองกันแล้ว มีความยาวเพียงประมาณ 56 กิโลเมตรเท่านั้นเอง ซึ่งทำในสมัยของ

อดีตนายกรัฐมนตรี พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เราก็มิได้กระทำการใดๆ ในเรื่องของการให้การรับรองเส้นเขตแดนกับเพื่อนบ้านที่นอกเหนือไปจาก 56 กิโลเมตรอีกเลย 56 กิโลเมตรนั้นอยู่ตรงแม่น้ำรวกกับแม่น้ำสายบรรจบกัน หรือเรียกว่า สบรวก ที่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แล้วกลายเป็นแม่น้ำรวก และไหลลงแม่น้ำโขง เพราะฉะนั้นเส้นเขตแดนอื่นๆ เรายังอยู่ในกระบวนการของการสำรวจ อยู่ในกระบวนการที่มีคณะกรรมาธิการร่วมชายแดนทำงานร่วมกันเพื่อปักปันเขตแดน

ในอดีต ตอนที่อำนาจอาณานิคมเจรจากับเรา เขาเขียนแผนที่ให้เราลงนามตามแผนที่แนบ แต่ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครไปเดินสำรวจ เขาถือสันปันน้ำเป็นเขตแบ่ง สันปันน้ำคืออะไร สันปันน้ำคือ มีเนินอยู่เนินหนึ่ง ฝนตก 2 เม็ด เม็ดหนึ่งไหลฝั่งนี้ เม็ดหนึ่งไหลไปอีกฝั่ง เม็ดหนึ่งไหลลงลุ่มน้ำเจ้าพระยา เม็ดหนึ่งไหลลงลุ่มน้ำโขง นั่นคือ “สันปันน้ำ” แต่ไม่สามารถบอกได้ด้วยตาเปล่าว่า ภูเขาลูกไหน เนินไหน ที่ถือเป็นสันปันน้ำระหว่างเขากับเรา ต้องมีเทคโนโลยีพิเศษ ต้องมีประสบการณ์พิเศษในเรื่องแผนที่โดยเฉพาะ และแนวคิดของสองประเทศอาณานิคม อังกฤษกับฝรั่งเศส ก็ยังต่างกันอีก

ถ้าใครเคยไปแม่สอด จะเห็นแม่น้ำเมย แม่น้ำนี้เป็นแม่น้ำระหว่างประเทศ เขตแดนคือสองฝั่งของตัวเอง ฝั่งแม่สอดคือเขตแดนไทย ฝั่งเมียวดีคือเขตแดนพม่า จึงมีปัญหาว่า ถ้าน้ำแรง น้ำจากฝั่งพม่าพุ่งมาชนฝั่งไทย จนฝั่งทลายถล่ม เราก็สร้างหลักรอด้วยไม้ไผ่ พอน้ำจากฝั่งพม่าพุ่งมาเจอไม้ไผ่เป็นของแข็ง น้ำก็กระเด้งกลับไปฝั่งพม่า สร้างปัญหาให้ฝั่งพม่า พม่าก็สร้างหลักรอบ้าง นั่นเป็นความลักลั่นของเรื่องหลักรอ อังกฤษเขาถือว่าแม่น้ำคือ “แม่น้ำระหว่างประเทศ” เขตแดนของแต่ละประเทศคือ “ฝั่งของตัวเอง”

ส่วนฝรั่งเศสบอกว่า ร่องน้ำลึกของแม่น้ำโขง คือ เส้นเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดไชน่า แต่มีข้อแม้ว่าเกาะทุกเกาะเป็นของฝรั่งเศส ไม่ว่าร่องน้ำลึกนั้นจะกี่พันเกาะก็ตาม เช่น ร่องน้ำลึกอยู่ฝั่งไทย เกาะอยู่ฝั่งขวา เกาะต้องเป็นของฝรั่งเศส ตรงนี้ก็เป็นปัญหาในการจัดการกับเกาะต่างๆ เหล่านั้น 1,000 กว่าเกาะ เพราะคนไทยคนลาวก็ลงไปใช้พื้นที่

ในเกาะ เกาะเป็นของใครกันแน่ ตกลงกันไม่ได้ ออสเตรเลียสร้างสะพานให้ ปัญหาคือออสเตรเลียบอกว่า เขามอบให้คนละครึ่ง พอเขามอบให้คนละครึ่ง ปรากฏว่าเขตแดนข้างล่างในแม่น้ำใต้สะพานไม่ตรงกับเขตแดนคนละครึ่งของสะพาน สมัยนั้นผมจึงต้องช่วยเจรจาว่า ระหว่างเขตแดนซึ่งอยู่ในแม่น้ำกับสะพานครึ่งหนึ่งที่ล้ำไปอีกฝั่งหนึ่ง จะใช้กฎหมายของประเทศไหน จะอิงกับกฎหมายของใครหากเกิดเหตุอาชญากรรมในบริเวณดังกล่าวขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนมาก นี่คือปัญหา

แต่ถ้าหากมองให้กว้างและลึกกว่านั้น ในช่วงก่อนสมัยอาณานิคมอย่างที่ผมได้เกริ่นไปในตอนแรก ภูมิภาคของเรามีพรมแดนทางวัฒนธรรมที่ยืดหยุ่นมากๆ และบรรพบุรุษของเราก็สักการบูชาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ร่วมกัน ข้ามไปข้ามมา เพราะก่อนการเข้ามาของแนวคิดเรื่องรัฐชาติและพรมแดน การควบคุมคนนั้นสำคัญกว่าการมีเขตแดนขอบขัณฑสีมา ถ้าส่งบรรณาการดอกไม้เงินดอกไม้ทองมาถวายก็ถือว่าจงรักภักดี ไม่ต้องพูดถึงแม่น้ำสายไหน ภูเขาลูกใด เทือกเขาใด ไม่ใช่สิ่งจำเป็นก็อยู่กันมาได้ จนกระทั่งฝรั่งเขาเอาแผนที่มาให้ และบอกว่าต้องกำหนดเขตแดนให้ชัดเจน

เราจึงมีปัญหาเพราะเรารับมรดกแนวความคิดนั้น แต่คนของเรายังไม่พร้อมที่จะอยู่อย่างนั้น กระทั่งเกิดการสร้างรัฐ สร้างชาติ ทำให้อำนาจจากส่วนกลางแผ่ขยายไปทุกซอกทุกมุมของอาณาจักร กรุงเทพฯ ขยายอำนาจไปสู่ทุกๆ มณฑลของประเทศ เวียงจัน พนมเปญ ย่างกุ้ง กัวลาลัมเปอร์ก็ทำเฉกเช่นเดียวกัน แล้วมันเกิดอะไรขึ้น เมื่อข้าราชการของเราเข้าไปจัดการพื้นที่บริเวณชายแดน เมื่อโรงเรียนของเราไปตั้งอยู่บนภูเขา เมื่อสถานีอนามัยไปตั้งอยู่ตรงชายแดน เมื่อวัดถูกสร้างขึ้นอยู่ตรงชายแดน เช่น ที่เชียงรายมีเจดีย์ มีพระพุทธรูปตั้งอยู่ตรงเส้นเขตแดน และเมื่อไปถึงจุดจุดหนึ่ง เราก็ต้องหาทางที่จะชี้ชัดลงไปว่าเส้นเขตแดนของเราอยู่ตรงไหน นี่คือการเอาแนวคิดใหม่มาสวมกับสภาพที่รับแนวคิดใหม่ไม่ได้ทันทีและชัดเจน ผมขึ้นไปบนภูเขา 491 ที่ชุมพร ทหารสองฝ่ายยืนหันหลังชนกัน ต่างก็ไม่ยอมกัน เพราะถูกสั่งว่าให้ยึดที่มั่นนี้เอาไว้ให้ได้ ทั้งๆ ที่ภูเขาเป็นจอมปลวกเล็กๆ ลูกหนึ่ง แต่เมื่อเรามีสำนึกเรื่องอาณาเขตของรัฐชาติ เราจะยอมแพ้ไม่ได้ ไม่งั้นจะถูกกล่าวหาว่าละทิ้งการ

อารักขาอาณาเขต สรุปแล้วก็ต้องยืนหันหลังให้ ที่เชียงใหม่ บริเวณไม่เล็กเลย ก็อยู่ในลักษณะเดียวกัน และฝ่ายทหารก็บอกว่าต้องส่งกำลังบำรุงแพงมากๆ ให้อยู่กันบนนั้น เพราะว่าถอยไม่ได้ นี่คือปัญหาของเรา

ดังนั้น หนทางหนึ่งที่จะมองเห็นและเข้าใจปัญหา คือ การกลับไปทำความเข้าใจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนยุคอาณานิคม แต่เราสามารถที่จะย้อนกลับไปได้ไหม สามารถถอยหลังกลับไปแล้วสร้างกรอบความคิด ความเข้าใจใหม่ได้ไหมว่า บรรพบุรุษของพวกเราทั้งหลายอยู่ร่วมกัน ณ ดินแดนแห่งนี้ จากนั้นเราก็ไม่ต้องไปใส่ใจอะไรมากมายว่าพรมแดนจริงๆ มันอยู่ตรงไหน เราจะต่อสู้กันไปเพื่ออะไร หากเราสามารถที่จะร่วมกันแบ่งปัน สามารถที่จะข้ามแม่น้ำ ข้ามภูเขาและเข้าไปสักการบูชาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของกันและกัน เป็นเรื่องของ “ชุมชนทางวัฒนธรรม” และ “พรมแดนทางวัฒนธรรม” มากกว่าเรื่องของรัฐชาติ

สิ่งที่ผมอยากจะทำในตอนนี้ คือ อยากจะให้ทุกๆ คนช่วยกันคิดย้อนกลับไปหลังจากยุคอาณานิคมเป็นต้นมา พวกเราถูกใส่ความคิดถูกวางกรอบแนวคิดว่าต้องมีเขตแดน ต้องมีอธิปไตย ต้องมีน่านฟ้า ต้องมีน่านน้ำ ชัดเจน บุกรุกไม่ได้ ถอยไม่ได้ เราก็มีปัญหา เป็นเรื่องที่จัดการไม่ง่ายเลย หรือเราอาจจะมองอีกแง่หนึ่ง คือ มองไปข้างหน้า ซึ่งอาจจะง่ายกว่า มองไปสู่วันที่อาเซียนรวมเป็นหนึ่งเดียว วันที่เราไม่จำเป็นต้องมีพาสปอร์ต ไม่ต้องมีวีซ่าเพื่อเดินทางข้ามพรมแดนระหว่างกัน จากมาเลเซียไปไทย จากไทยไปสิงคโปร์ จากสิงคโปร์ไปเวียดนาม จากเวียดนามไปบรูไน จากบรูไนไปลาว ไปกัมพูชา ไปพม่า และที่อื่นๆ ในภูมิภาค เมื่อมีความเจริญรุ่งเรืองของฝั่งนี้และความเจริญรุ่งเรืองของอีกฝั่ง คือ การแบ่งปันโอกาสร่วมกัน ก็จะก่อเกิดประโยชน์ร่วมกัน มีผู้ใหญ่ในแผ่นดินเคยตั้งข้อสังเกตนี้ไว้ว่า ในยุโรปนั้น เขตแดนไม่มีความหมายอีกต่อไป คนไทยไปผ่านแดนจากสวิตเซอร์แลนด์เข้าอิตาลีจากฝรั่งเศสเข้าเยอรมนีต้องแสดงพาสปอร์ต แต่คนเยอรมัน คนอิตาลี เข้าฝรั่งเศส เข้าเยอรมนี เข้าสวิสไม่ต้องใช้พาสปอร์ต เพราะอะไร เพราะความเจริญรุ่งเรือง โอกาส ระบบอภิบาล หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบในหน้าที่ ความโปร่งใส เขาสามารถที่จะทำร่วมกันได้และถือว่า ผู้คนทั้งหมดทั้งมวลเป็น “ประชากรแห่งยุโรป”

บรรพบุรุษของเราได้คิดเอาไว้ตั้งแต่ ปี 1967/2510 ช่วงเวลานั้นมีแต่ปัญหารอบด้าน คู่โน้นรบกับคู่นี้ คู่นี้จะแย่งดินแดนกับคู่นั้น วันที่ 8 สิงหาคมของปีนั้น อาเซียนได้รับการจัดตั้งที่วังสราญรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจาก 5 ประเทศ ในฐานะตัวแทนมาลงนามด้วยกันที่วังสราญรมย์ มีพันเอก (พิเศษ) ดร. ถนัด คอมันตร์ ตัวแทนประเทศไทย ท่าน Sinnathamby Rajaratnam ตัวแทนของสิงคโปร์ ท่าน Narciso Ramos บิดาของอดีตประธานาธิบดี Fidel Ramos มาในนามของฟิลิปปินส์ ท่าน Adam Malik ตัวแทนจากอินโดนีเซีย และท่าน Abdul Razak บิดาของนายกรัฐมนตรีมาเลเซียคนปัจจุบัน (Najib Razak) มาในนามของมาเลเซีย จากนั้น ในคืนวันที่ 9 สิงหาคม หนึ่งวันหลังจากการก่อตั้งอาเซียน มีเกร็ดประวัติศาสตร์เล่าว่า สถานทูตอังกฤษ ณ ถนนเพลินจิต ส่งโทรเลขกลับไปยังสำนักงานกระทรวงต่างประเทศกรุงลอนดอน เพื่อรายงานว่า *"ขณะนี้เหล่าอดีตเมืองขึ้นและประเทศไทย (ที่ไม่ได้เป็นอดีตเมืองขึ้น) พยายามอย่างยิ่งยวดในการที่จะสร้างองค์กรร่วมกันในภูมิภาค ก่อนหน้านี้ความพยายามหลายต่อหลายครั้งที่จะสร้างองค์กรร่วมกันขึ้นมา แต่ก็ไม่สัมฤทธิ์ผล ล้มเหลวหมด"* แต่ประโยคสุดท้ายที่น่าฟังคือ *"แต่ครั้งนี้ดูมีศักยภาพ ทำท่าจะดี มีโอกาส"* ส่วนประโยคถัดมาน่าสนใจมากๆ *"แต่เรา ชาวอังกฤษ ไม่ต้องให้อะไรในฐานะรัฐบาลอังกฤษ ไม่ต้องให้ของขวัญวันเกิดกับเขาหรอก เพราะเราได้ให้ของขวัญที่ดีที่สุดแด่พวกเขาไปแล้ว นั่นคือ ภาษาอังกฤษ"*

เพราะฉะนั้นสิ่งที่ท่านถนัดคิด และอีกสี่ท่านคิด คือ สร้างอาเซียนที่ก้าวไปให้ไกลจาก colonial baggage ต้องหลุดพ้นจาก colonial syndrome ต้องร่วมกันสร้างประชาคมของตัวเอง และต้องก้าวให้พ้นจากความขัดแย้งเล็กๆ น้อยๆ เช่น ระหว่างมาเลเซียกับสิงคโปร์ กรณีหินสามก้อน [คือเกาะ 3 เกาะในทะเลจีนใต้ ได้แก่ เปดรา แบรงคา (Pedra Branca) หรือ ปูเลา บาตู ปูเต๊ะ (Pulau Batu Puteh) มิดเดิล ร็อก (Middle Rock) และเซาท์ เลดจ์ (South Ledge) ตั้งอยู่ห่างชายฝั่งมาเลเซีย 1.7 ไมล์ทะเล ห่างชายฝั่งสิงคโปร์ 24 ไมล์ทะเล เกิดกรณีพิพาทในปี 1979/2522 เมื่อมาเลเซียพิมพ์ในแผนที่ระบุว่าปูเลา บาตู ปูเต๊ะเป็นของตน สิงคโปร์ประท้วง] ปี 2003/2546 ทั้งสองฝ่ายนำเรื่องสู่ศาลโลก วันที่ 23 พฤษภาคม

2008/2551 ศาลโลกตัดสินให้สิงคโปร์ได้ปูเลา บาตู ปูเต๊ะ มาเลเซียได้มิดเดิล ร็อก เหลืออีกก้อนหนึ่งคือ เซาท์ เลดจ์ ขึ้นอยู่กับการปักปันเขตแดนที่กำลังดำเนินอยู่ระหว่างทั้งสองประเทศ เป็นตัวชี้ขาดว่าน่านน้ำของหินก้อนนี้อยู่ภายใต้อธิปไตยของฝ่ายใด ยังต้องสู้กันต่อ ทั้งหมดนี้คือปัญหาที่ยังมี ที่ไม่รู้ก็อีกมาก เราเองก็มีปัญหาอีกหลายจุด แต่สิ่งที่ท่านถนัดคิดก็คือว่า เราต้องร่วมกันมองไปให้ไกลกว่าประสบการณ์อาณานิคมที่แต่ละคนมี มองให้หลุดพ้นจากกรอบความคิดแบบลัทธิอาณานิคมที่เรามี มาร่วมกันสร้างบ้านหลังใหม่ สร้างประชาคมใหม่ ที่เรียกว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นประชาคมที่พรมแดนนั้นไร้ซึ่งความหมาย ประชาคมที่เราข้ามไปลงทุนระหว่างกัน ประชาคมที่ไม่ต้องตรวจที่ด่านชายแดนต่อไปอีกแล้ว ดูหน้าก็รู้ว่าเป็นคนไทยจะเข้ามาลาว ดูหน้าก็รู้ว่านี่คืออินโดนีเซียจะเข้ามาสิงคโปร์

แต่ทว่า ก่อนที่เราจะเดินไปถึงจุดนั้น การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจะต้องพอๆ กัน เสมอภาคกันก่อน เราต้องปรับให้อยู่ในระดับเดียวกัน ความใฝ่ฝันของเราที่จะสร้างประชาคมให้เป็นเช่นนั้น จะเกิดขึ้นอีก 6 ปีหลังจากนี้ คือ ปี ค.ศ. 2015 ซึ่งอีกไม่นานเลย เราจะสร้างประชาคมที่ว่านั้นบนสามเสาหลัก คือ ความมั่นคงทางการเมือง การรวมตัวทางเศรษฐกิจโดยให้มีตลาดเดียว และสังคม-วัฒนธรรม อันจะครอบคลุมทั้งเรื่องศิลปะ กีฬา สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และการศึกษา เพื่อให้คนในอาเซียน 580 กว่าล้านคน มีความรู้สึกเป็นอาเซียน เพื่อที่จะได้ไม่ต้องไปทะเลาะกันอย่างเช่น ลาวกับไทย ในกรณีการสู้รบที่บ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เมื่อธันวาคม 1987/2530 ถึงกุมภาพันธ์ 1988/2531 เนื่องจากสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส 1908/2451 ระบุว่าให้ถือเอาแม่น้ำเหืองเป็นเขตแดน ปรากฏว่าสำรวจขึ้นไปข้างบนพบแม่น้ำเหืองแยกเป็นสองสาย ลาวบอกว่าที่เข้าไปในแดนไทยนั่นแหละคือเหืองที่ในแผนที่พูดถึง ไทยบอกไม่ใช่ ที่ไปทางตะวันออกเข้าไปในลาวนั่นแหละ ซึ่งไทยก็จะได้พื้นที่เพิ่มขึ้นมาอีก ทะเลาะกันอยู่เรื่องแม่น้ำเหือง ไม่รู้เหืองไหนลำน้ำปัจจุบันคือเหืองป่าหมันก็ไม่ปรากฏในแผนที่ใดๆ ไทยกับมาเลเซียก็มีปัญหาคล้ายๆ กัน เทือกเขาเยลลี่ อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส ต้นแม่น้ำโก-ลก ก่อนจะไหลลงแม่น้ำโก-ลก ทางฝ่ายมาเลเซียบอกว่าร่องน้ำที่ขึ้นไป

ทางเหนือ คือร่องน้ำที่จะเป็นต้นน้ำโก-ลก ฝ่ายไทยบอกไม่ใช่ ต้องลงไปทางใต้เข้าไปในแดนที่มาเลเซียบอกว่าเป็นของเขา เพราะฉะนั้นพื้นที่ 600 กว่ากิโลเมตร ยังมีปัญหาเรื่องสองง่ามของร่องน้ำที่เป็นต้นน้ำของแม่น้ำโก-ลก

แต่ถ้าหากเราสามารถสร้างประชาคมของ 580 ล้านคน ด้วยความช่วยเหลือจากญี่ปุ่น สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา จีน เกาหลีใต้ (ซึ่งนั่นคือสิ่งที่เรากำลังทำ) หากอาเซียนเป็นประชาคมที่มั่งคั่งและมั่นคง เราก็จะสามารถหลีกเลี่ยงความตึงเครียดและความขัดแย้งเรื่องพรมแดนระหว่างประเทศสมาชิก

อีกประเด็นหนึ่งที่ผมอยากจะพูดถึง นั่นก็คือเรื่องของชาตินิยม ทั้งรัฐ รัฐชาติ ชายแดน พรมแดน มาพร้อมกัน และจากนั้นชาตินิยมก็จะเกิดขึ้นตามมา เมื่อเป็นรัฐชาติแล้วก็ต้องรู้สึกหวงรัฐ ผูกพัน มุ่งมั่น และถือเป็นภาระและหน้าที่ของทุกคน ศาสตราจารย์ Benedict Anderson ผู้แต่งหนังสือ Imagined Communities บอกว่า พลังของชาตินิยมนั้นสูงมาก แรงมาก และเป็นพลังที่สร้างก็ได้ ทำลายก็ได้ ถ้าไม่จัดการบริหารพลังนี้ดีๆ สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ไม่มีใครยอมใคร สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ต่างฝ่ายต่างก็ปั่น

ผมมีประสบการณ์ระหว่างสิงคโปร์กับฟิลิปปินส์ เรื่องกรณีแม่บ้านชาวฟิลิปปินส์ไปทำงานสิงคโปร์และก็เกิดข้อกล่าวหาว่าทำให้ลูกเขาตาย ถูกศาลตัดสินประหารชีวิต สำหรับฟิลิปปินส์นั้นถือว่าคนที่ออกไปทำงานหางานต่างประเทศนั้นรับใช้ชาติไม่ได้รับใช้ตัวเอง เพราะคนของเขาทำงานอยู่ในต่างประเทศ 7-8 ล้านคนทั่วโลก กะลาสีเรือ นักร้อง แม่บ้าน คนงาน ครบทุกประเภท จนกระทั่งต้องมีกระทรวงแรงงานต่างประเทศ และถือว่าสวัสดิการของคนเหล่านี้คือเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับประเทศชาติ ทางฟิลิปปินส์นั้นขออย่างเดียวว่าให้ขุดศพขึ้นมาพิสูจน์อีกทีว่าเกิดอะไรขึ้น สิงคโปร์ไม่ยอม เกิดการเดินขบวน เผาธง เผาหุ่น ต่อต้านกันทั่วฟิลิปปินส์ ถึงที่สุดก็เรียกทูตกลับ ทางนี้ก็ยอมไม่ได้ เลยขึ้นกันทั้งสองฝ่าย ถึงจุดหนึ่งทั้งสองฝ่ายตระหนักว่าไม่สามารถสร้างกระแสนี้ขึ้นต่อไปได้อีกแล้ว ต้องหาบันไดลงแล้ว และบันไดลงนั้น พอถึงที่สุดแล้วก็เป็นเรื่องเล็กๆ ไปบอกให้ฝ่ายหนึ่งส่งทูตมาก่อนเพราะเป็นฝ่ายเรียกกลับไปก่อน ฝ่ายนี้ก็บอกว่าก็แสดงท่าทีไม่ต้อนรับไม่ยินดีไม่ต้องการเรา เราก็ต้องเรียกกลับ

เพราะฉะนั้นต้องสะท้อนให้เห็นว่ายินดีต้อนรับกลับให้เห็นก่อน ถึงที่สุดจะเห็นว่าแม้เป็นประเด็นที่ค่อนข้างเล็ก แต่ว่าเกือบจะสะบั้นความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน

ในความคิดเห็นของผม ใครก็ตามที่ปลุกปั่นชาตินิยมขึ้นไป ท้ายที่สุดแล้วก็หาบันไดลงกันทุกคน มันเหมือนกระดานโต้คลื่น คุณขึ้นสูงไปอยู่บนคลื่นเพราะตัวคลื่น แล้วถ้าคุณไม่ระวังคุณก็จะต้องตกลงมาอย่างรวดเร็วเพราะตัวคลื่นนั่นเอง คุณเองไม่สามารถที่จะอยู่บนคลื่นที่สูงนั้นได้ตลอดไป คุณจำเป็นต้องหาทางลงที่มันดูราบรื่นมากๆ ซึ่งเป็นทางที่ผมหวังว่า เราสามารถที่จะพูดกันด้วยเหตุด้วยผล

อาเซียนมีกฎบัตร (ASEAN Charter) ของตัวเอง อาเซียนบอกว่าต่อไปนี้เราเป็นองค์กรที่วางอยู่บนกฎบนเกณฑ์ (Rule-Based Organization) ต่อไปนี้เรามีกลไกแก้ปัญหาข้อพิพาทระหว่างเรา ถ้ามีปัญหาในการตีความเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ เกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติตามข้อตกลงตามกฎเกณฑ์นี้ ตามชาร์เตอร์หรือกฎบัตรนี้ แต่ถ้ามีปัญหาเรื่องการเมือง เรื่องความขัดแย้ง เรื่องดินแดน เรื่องความมั่นคง กฎบัตรอาเซียนระบุว่า ให้ไปดูอีกสนธิสัญญาหนึ่งที่เราลงนามร่วมกัน ระหว่างกันเรียกว่า Treaty of Amity and Cooperation (TAC) ซึ่งมีญี่ปุ่นเป็นภาคี สหรัฐอเมริกาเพิ่งเป็นภาคีเมื่อเดือนกรกฎาคม ปี 2008/2551 เกาหลี จีน รัสเซีย ออสเตรเลีย แคนาดาเป็นภาคีแล้ว ยุโรปกำลังอยากจะเป็นภาคี แต่ยุโรปไม่ใช่รัฐ แต่ยุโรปเป็น a group of states ต้องเปลี่ยนคำบางคำในสนธิสัญญาของเราก่อนจะให้เขาเข้ามา และเราตื่นเต้นกับทุกประเทศที่เข้ามาเป็นภาคีในสนธิสัญญานี้

สนธิสัญญานี้บอกว่า ทุกภาคีมีหน้าที่ที่จะช่วยเท่าที่เป็นไปได้ต่อคู่พิพาท แม้แต่เกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ เรามีสิทธิ์ที่จะเข้าไปช่วยเหลือเพราะต่างก็เป็นภาคีของสนธิสัญญานี้ แต่สิ่งที่ผมเป็นกังวล คือ ถ้าประเทศนอกอาเซียนที่เราเชิญให้มาเป็นภาคีในสนธิสัญญานี้ อ้างสิทธิ์ว่าข้อกำหนดของสนธิสัญญานี้บอกว่า ฉันเองก็มีสิทธิ์เข้าไปไกล่เกลี่ยปัญหาระหว่างประเทศสมาชิกในอาเซียน คำถามก็คือ แล้วอาเซียนจะเอาหน้าไปไว้ไหน

ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องใดๆ ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีปัญหา

ระหว่างกัน กรณีเขาพระวิหาร ระหว่างไทย-กัมพูชา กรณีร่มเกล้า ระหว่างไทย-ลาว กรณีระหว่างไทย-พม่า กรณีระหว่างอินโดนีเซีย-มาเลเซีย เรื่องหมู่เกาะ กรณีระหว่างมาเลเซีย-ฟิลิปปินส์ ฟิลิปปินส์ยังไม่ได้พูดออกมาชัดเจนว่าซาบาร์ไม่ใช่ของฉัน ยังปล่อยให้เป็นประเด็นค้างคาอยู่ ปัญหาเหล่านี้จะกระทบกับความเป็นหนึ่งของอาเซียนและประชาคมอาเซียน

วิธีแก้ก็คือ เราต้องร่วมกันมองไปให้ไกลกว่าปัญหาเหล่านี้ สร้างประชาคมที่รวมกันเป็นหนึ่ง รุ่งเรือง มั่นคง มีเสถียรภาพ โดยจะต้องทำให้เรื่องพรมแดนกลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญน้อย มีอารมณ์ร่วมกับความเป็นชาติน้อยลง และจากนั้นเราก็จะมีอาเซียนที่รวมเป็นหนึ่งอย่างแท้จริง ไร้พันธนาการเรื่องพรมแดน เราอาจจะไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด แต่เราก็ควรจะทำอะไรสักอย่าง กลับไปสู่ช่วงเวลาก่อนสมัยอาณานิคม และฟื้นฟูค่านิยมและสำนึกเรื่อง **"ชุมชนทางวัฒนธรรม"** ที่ว่า เราสามารถเดินทางข้ามภูเขา แม่น้ำ และสามารถสักการบูชาสิ่งที่อยู่เหนือกว่าพวกเราในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ใดๆ ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นวัด สถูป หรือมัสยิด แม้มันอาจจะไม่ง่ายนัก แต่อย่างน้อยมันก็จะเป็นการช่วยลดข้อขัดแย้งและความตึงเครียดต่างๆ ที่ต่างฝ่ายต่างเผชิญหน้ากันอยู่

และอีกประการหนึ่งก็คือ มองไปสู่อนาคตที่วันหนึ่ง อาเซียนจะรวมเป็นหนึ่ง เป็นประชาคมหนึ่งเดียวอย่างแท้จริง วันที่ความมั่งคั่งของคุณคือความมั่งคั่งของผม วันที่ความสุขของคุณคือความสุขของผม วันที่ปัญหาของคุณคือปัญหาของผม ดังนั้นเราจึงต้องทำงานร่วมกัน ร่วมมือและร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์อันนี้ร่วมกัน ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ที่ ดร. ถนัด คอมันตร์ ได้ริเริ่มไว้เมื่อ 42 ปีที่แล้ว เพื่อท้าทายความสามารถของคนไทยทุกคนที่จะร่วมกันสานต่อ เป็นวิสัยทัศน์ที่เกิดขึ้นที่ประเทศไทย ประเทศไทยเป็นเจ้าของความคิด แล้วถ้าความรู้สึกอย่างนี้ คิดอย่างนี้เกิดขึ้นที่นี่ แล้วค่อยๆ กระจายไป เราจะได้ร่วมสร้าง contribution อันยิ่งใหญ่ ที่ไม่ใช่แค่ในระดับภูมิภาค แต่ยังหมายความรวมถึงประชาคมโลก เพราะถ้าอาเซียนประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย โลกก็จะหมดห่วงไปอีกหนึ่งภูมิภาค ให้ไปสนใจแอฟริกา ละตินอเมริกา ยุโรปกลาง และตะวันออกกลาง เพราะสิบประเทศในอาเซียนสามารถที่จะดูแลตัวเองได้

เราจะต้องมีความคิด ความเข้าใจ ทัศนคติและวิสัยทัศน์ที่ถูก

ต้อง ซึ่งวิสัยทัศน์ที่กำลังท้าทายพวกเรา คือ การคิดให้ไกลไปกว่าเรื่องของลัทธิอาณานิคม คิดไปให้ไกลกว่ามรดกของลัทธิอาณานิคม คิดไปให้ไกลกว่ามรดกของการแบ่งแยกและปกครอง โดยให้คิดถึงอนาคตที่เราสามารถที่จะอยู่ร่วมกันและแบ่งปันกันได้ ดังที่เพลงประจำอาเซียนได้บอกว่า “We dare to dream” เรากล้าที่จะฝัน “We care to share” เรามีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะแบ่งปันความมั่งคั่ง โอกาส และชะตากรรมให้แก่กัน ซึ่งนั่นจะเป็นสิ่งเดียวที่จะปลดปล่อยเราจากโซ่ตรวนแห่งประวัติศาสตร์และมรดกตกทอดของลัทธิอาณานิคมที่เราต่างรับมรดกนั้นมา และฝังแน่นอยู่ในความรู้สึกนึกคิด โดยเราเองก็ไม่ได้สำเหนียกรู้ แต่ตอนนี้มันถึงเวลาแล้ว ที่เราจะต้องขจัดสิ่งเหล่านี้ออกไป ขอบคุณมาก

ปาฐกถา
โลกของอิสลามและมุสลิม
ในสยามประเทศไทย-อุษาคเนย์-
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
The World of Islam and the Muslims in Siam-Thailand and Southeast Asia

(ที่มา : ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ, ***โลกของอิสลามและมุสลิมในสยามประเทศไทย-อุษาคเนย์-เอเชียตะวันออกเฉียงใต้,*** *เอกสารสรุปการสัมมนาวิชาการฯ ณ โรงแรมทวินโลตัส จังหวัดนครศรีธรรมราช วันที่ 27-28 มีนาคม 2552, มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2552)*

"อัสลามอาลัยกุม ออลออับดุลเลาะห์กาดุ" มีความหมายว่า *"ขอความสุขสันติจงมีแด่ท่าน และความโปรดปรานของพระผู้เป็นเจ้าจงมีแด่ท่านทั้งหลาย"* ตามธรรมเนียมของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม หรือที่เรียกกันว่าชาวมุสลิม

ในวันนี้มาร่วมงานด้วยความตื่นเต้นเนื่องจากได้มีโอกาสกลับมายังถิ่นกำเนิด อยากจะพูดกันเป็นสำเนียงภาคใต้ แต่หลายท่าน ณ ที่นี้อาจไม่เข้าใจ จึงต้องใช้สำเนียงภาคกลางในการสื่อสาร ในครั้งนี้ ขอแสดงความชื่นชม อาจารย์ ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ อาจารย์ทรงยศ แววหงษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ ที่ได้เสนอแนวคิดในลักษณะส่งเสริมบูรณาการทางความคิดและปัญญา ซึ่งหมายถึง การยอมรับความหลากหลายในสังคมไทยและเคารพคุณค่าในความแตกต่างนี้

หน้าที่ที่ผมรับผิดชอบอยู่ในขณะนี้ในฐานะเลขาธิการองค์กรอาเซียน เป็นงานสำหรับผู้คนจำนวน 570 ล้านคน ในจำนวน 10 ประเทศ ในแต่ละประเทศมีความแตกต่าง ความหลากหลาย และความไม่เหมือนกันในทุกๆ ด้าน เช่น ภาษา ศาสนา อารยธรรมทางประวัติศาสตร์ และเชื้อชาติ ดังนั้น แนวคิดที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่รวมตัวขึ้นเป็นสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (Association

for Southeast Asian Nations) หรือตัวย่อว่า ASEAN เกิดขึ้นโดยแนวคิดที่มาจากพันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ ซึ่งเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน และถือว่าอาเซียนเป็นมรดกที่สำคัญที่สุดทางประวัติศาสตร์ที่ไทยได้วางรากฐานไว้ให้กับวงการการทูตในภูมิภาคเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะอาเซียนเป็นองค์กรสำคัญในการสร้างประชาคม หรือการสร้างสถาปัตยกรรมทางการทูต ที่เรียกว่า Diplomatic Architecture ในเรื่องของความร่วมมือ

อาเซียนได้นำไปสู่การกำเนิดขึ้นขององค์กรหลายๆ องค์กรในเวลาต่อมา เช่น APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation) หรือองค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก ASEM (Asia-Europe Meeting) หรือการประชุมเอเชีย-ยุโรป ประกอบด้วยสมาชิกทั้งหมด 45 ประเทศ Asian Reginal Forum (ARF) หรือองค์กรความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ASEAN +3 ประกอบด้วยสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ และจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ East Asia Summit (EAS) หรือการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกประกอบด้วยสมาชิกอาเซียนและประเทศอื่นๆ อีก 6 ประเทศ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

อาเซียนนั้นเพิ่งได้ทำการจดทะเบียนกฎบัตร เปรียบเสมือนกับคู่สามีภรรยาที่อยู่ร่วมกันมา 41 ปี โดยไม่มีการจดทะเบียน ผ่านมาเป็นระยะเวลานานจึงได้ทำการจดทะเบียน บุคคลที่ตื่นเต้นกับการจดทะเบียนกฎบัตรไม่ใช่สมาชิกอาเซียน แต่เป็นกลุ่มประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิก เนื่องจากแนวคิดของประเทศตะวันตกนั้น การทำสัญญา การลงทะเบียน หรือการจดทะเบียน ถือเป็นความตั้งใจ เป็นการให้คำมั่นสัญญาที่จะอยู่ร่วมกันและร่วมกันสร้างเสริมภูมิภาคนี้ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ONE ASEAN)

คำว่า *อาเซียน* เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย แต่ในความเป็นจริงนั้นรู้จักเพียงแค่ผิวเผินเท่านั้น คนที่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของอาเซียนนั้นยังมีไม่มากนัก มีการนำเอาชื่อ *อาเซียน* ไปตั้งเป็นชื่อร้านต่างๆ เช่น ร้านตัดผมอาเซียน โรงแรมอาเซียน ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีการใช้คำว่า *อาเซียน* ไปตั้งชื่อแม้กระทั่งอาบอบนวดอาเซียน เป็นต้น เนื่องจากคำว่า *อาเซียน* นั้นให้ความรู้สึกทันสมัย จึงมักจะถูกนำมาใช้ตั้งชื่อ

อยู่บ่อยๆ เพราะเป็นคำที่เป็นที่ยอมรับ เป็นที่รู้จัก แต่กระนั้นคนทั่วไปก็ยังมีความรู้เกี่ยวกับอาเซียนเพียงผิวเผินเท่านั้น ณ เวลานี้ ในจำนวน 10 ประเทศสมาชิกของอาเซียน หรือจำนวนประชากร 570 ล้านคนนั้น เกือบครึ่งหนึ่งเป็นชาวมุสลิม ประเทศมุสลิมที่ใหญ่ที่สุด คือ ประเทศอินโดนีเซีย มีประชากรทั้งหมด 230 ล้านคน เป็นชาวมุสลิม 80% เพราะฉะนั้นภาษามลายูที่ใช้กัน เป็นภาษาอาหรับผสมผสานกับภาษามลายู รูปแบบอักขระจึงเป็นอักขระรูมี “ดุลย่า อิสลาม ดานุ มุสลิม นูซันตารา” มีความหมายว่า โลกมุสลิม หรือโลกอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่เรารู้จักกันก็คือภาษายาวี แต่ในความเป็นจริงก็คือภาษามลายูที่ใช้อักขระอาหรับนั่นเอง แต่เวลานี้ในประเทศอินโดนีเซียได้นำอักขระโรมันไปสะกดแทน รูปแบบจึงกลายเป็น **DUNA** (ดุนงย่ะ) หรือ **DUNIA** (ดุนเงีย) **Islam** (อิสลาม) **Nusantara** (นูซันตารา)

ประเด็นคำถามที่ต้องการคำตอบก็คือ ภาษายาวีกับภาษามลายูต่างกันอย่างไร เรากล่าวว่าคนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้พูดภาษายาวี ไม่ใช่ภาษามลายู เพราะเหตุใด คำตอบก็คือ เป็นเรื่องของ **Nationalism** หรือเป็นความรู้สึกชาตินิยม เป็นการพยายามที่จะกล่าวว่า คนเหล่านั้นไม่ได้พูดภาษามลายู แต่พูดภาษายาวี

ประเด็นต่อมาคือ ภาษายาวีมาจากไหน ตามที่ท่านพิธีกรได้กล่าวไปในช่วงแรกแล้วว่า อิสลามหรือชาวมุสลิมได้มาตั้งถิ่นฐานกันในบริเวณแหลมมลายูตั้งแต่ทศวรรษแรกๆ ของฮิจเราะห์ หรือศักราชของอิสลาม การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์และการเรียนหนังสือในโลกอาหรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนครเมกกะ ในศตวรรษต้นๆ ชาวมุสลิมจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่เดินทางไปจากจังหวัดยะลา ไปถึงวิหารใหญ่มัสยิด หรือที่เรียกกันว่า มัสยิดอัล-ฮารอมในนครเมกกะ ชาวอาหรับจะถามผู้คนที่เดินทางไปจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าพูดภาษาอะไร ชาวมุสลิมจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ตอบว่า 1. ภาษาอาหรับ 2. ภาษายาวี เนื่องจากส่วนใหญ่เดินทางไปจากเกาะชวา เป็นเกาะที่มีประชากรมากและหนาแน่นที่สุดของประเทศที่เป็นมุสลิมที่ใหญ่ที่สุด ชาวอาหรับจึงเรียกภาษานี้ว่าภาษายาวี เพราะชาวเกาะชวาจะไปเรียนพูด อ่าน เขียนภาษาอาหรับในวิหารใหญ่ ณ นครเมกกะ ประเทศซาอุดิอาระเบีย

เราเลือกที่จะเรียกว่าภาษายาวี เพราะเราต้องการจะบอกว่าคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นไม่ใช่คนมลายู ซึ่งถือว่าเป็นความผิดพลาด เป็นจุดเริ่มต้นของความผิด ลักษณะเดียวกับที่อาจารย์ ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ พยายามจะเสนอว่า สยามคือสยาม

อาจารย์เบเนดิก แอนเดอร์สัน จากมหาวิทยาลัยคอร์แนล ผู้ที่ได้อ่านวิทยานิพนธ์ของผม กล่าวไว้ว่า ถ้าปัจจุบันนี้ประเทศของเรายังถูกเรียกว่าสยามอยู่ จะไม่มีปัญหาทางชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในขอบเขตขัณฑสีมาของประเทศนี้ หลวงวิจิตรวาทการกล่าวไว้ว่า ประเทศไทยเริ่มมีปัญหาเรื่องของชาติพันธุ์มาตั้งแต่สมัยจอมพล ป. ที่ให้ความสำคัญกับคนชาติพันธุ์เดียว แต่ไม่รวมถึงชาติพันธุ์อื่น อย่างเช่น แขก จาม มลายู ไหหลำ เขมร ฯลฯ ในบริเวณขอบขัณฑสีมาที่เรียกว่าสยาม ทั้งหมดนี้คือแนวคิดของอาจารย์เบเนดิก แอนเดอร์สัน เพราะฉะนั้นช่วงเวลาที่ทางรัฐพยายามจะบูรณาการ 3-4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในสมัยนั้นจะเรียกว่าเขตการศึกษา 2 นับตั้งแต่วันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปจังหวัดยะลา และพระราชทานพระบรมราโชวาทเรื่องการสอนภาษาไทย และสามารถศึกษาดูเพิ่มเติมได้จากบทความของ ดร. รุ่ง แก้วแดง เรื่อง **50 ปีของการศึกษา 3-4 จังหวัดภาคใต้** ใน *มติชน*

ในขณะที่รัฐหรือส่วนกลางพยายามคิดบูรณาการ แต่ก็เลือกใช้คำว่าไทย-อิสลาม เรียกคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม หรือไทยมุสลิม มีเพียงวิทยานิพนธ์ของผมฉบับเดียวในปี 2525/1982 เป็นงานวิชาการชิ้นแรกที่เรียกคนใน 3-4 จังหวัดภาคใต้ตรงๆ ว่าเป็น **Malay Muslim of Southern Thailand** เพราะผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงและความจริง และใช้เป็นแนวนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาที่มีมาแต่สมัยนั้นจนถึงปัจจุบันนี้ ผมยืนยันได้เลยว่าโครงสร้างของปัญหาก็ยังเหมือนเดิม เพียงแต่รายละเอียดเท่านั้นที่แตกต่างกันออกไป

ในการสัมมนาหัวข้อ **"ไทยใต้-มาเลเซียเหนือ : ปัญหาของศูนย์กลางหรือชายขอบ"** เมื่อวานนี้ (27 มีนาคม 2552) ซึ่งมีวิทยากรคือ รองศาสตราจารย์ ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ คุณอังคณา นีละไพจิตร คุณรุ่งรวี เฉลิมศรีภิญโญรัช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี ก็ได้กล่าวถึงโครงสร้างปัญหาว่าด้วยเรื่องของการตลาด เรื่องของอัตลักษณ์

เรื่องของการนับเนื่องชาติพันธุ์ของตัวเองในขอบขัณฑสีมานี้ น่าเสียดายที่อาจารย์ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ไม่ได้มาร่วมงานสัมมนาวิชาการด้วย เนื่องจากอาจารย์ชัยวัฒน์เป็นผู้ยกร่างรายงานของคณะกรรมาธิการสมานฉันท์ เริ่มต้นด้วยจำนวนคน 49 คน โดยมีคุณอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน มีการประชุมครั้งแรกที่กระทรวงการต่างประเทศ ประโยคแรกที่คุณอานันท์กล่าวในที่ประชุมก็คือ *"ผมมีพ่อเป็นมอญ แม่เป็นเจ๊ก อีก 48 คนในห้องประชุมนี้ ที่วิเทศก์สโมสรของกระทรวงการต่างประเทศนี้ ใครบ้างที่เป็นไทยแท้ 100%?"* ไม่มีใครยกมือเลยแม้แต่คนเดียว คุณอานันท์สรุปว่ากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ถ้าหากนับย้อนหลังไปไม่เกิน 3-4 ช่วงอายุคน ก็มาจากที่อื่นกันทั้งนั้น และคุณอานันท์ยังกล่าวอีกว่า คนที่อาศัยอยู่ในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อาศัยอยู่กันมาเป็นร้อยเป็นพันปี เราเป็นใครกันที่จะนำอัตลักษณ์ใหม่ไปให้พวกเขา นั่นคือสิ่งที่อดีตนายกรัฐมนตรีกล่าว

ดังนั้น หากท่านทั้งหลายจะเรียกภาษานี้ว่าภาษายาวี หรือภาษามลายูนั้น การที่ท่านเลือกเรียก จะสะท้อนให้เห็นได้ว่าท่านตัดสินใจแล้วและมักมีเหตุผลอยู่เบื้องหลังการเลือกนั้น กล่าวคือ ท่านเลือกที่จะเรียกภาษายาวีเพราะท่านอยากจะเรียก เพราะไม่ใช่มลายู แต่ถ้าท่านเลือกเรียกว่ามลายู เพราะรับได้ว่าคนเหล่านั้นเป็นมลายู แต่เป็นพลเมืองไทย ซึ่งก็ไม่แปลกอะไร ถ้าเราเริ่มต้นมาถูก ปัญหาต่างๆ ก็สามารถแก้ไขได้ คุณอานันท์กล่าวไว้ว่า ปัญหาไม่ได้อยู่ตรงที่ว่าจะเรียกอะไร แต่ปัญหาคือการทำอย่างไรให้คนเชียงใหม่รู้สึกว่าเป็นคนเชียงใหม่ โดยไม่จำเป็นต้องรับทุกสิ่งทุกอย่างมาจากศูนย์กลาง ทำอย่างไรให้คนพิษณุโลกรู้สึกว่าเป็นคนพิษณุโลก มีประวัติ มีภาษา มีวัฒนธรรมของตัวเอง โดยไม่ถูกชี้นำ อาจารย์คึกฤทธิ์เคยกล่าวไว้ว่า ทุกท้องถิ่นทุกภูมิภาคมีศิลปะการแสดงของตนเอง แต่เมื่อใดก็ตามที่มีกรมศิลปากรเข้าไปเกี่ยวข้อง รูปแบบดั้งเดิมจะเปลี่ยนไปหมด เพราะกรมศิลปากรจะนำเอารูปแบบของศูนย์กลางหรือกรุงเทพมหานครเข้าไปให้ ไปชี้แนะว่ารูปแบบการเต้นต้องเป็นแบบนั้นแบบนี้ อาจารย์คึกฤทธิ์ยังเคยกล่าวไว้อีกว่า ของเก่าในพื้นที่มีของดี มีเสน่ห์มากมาย แต่จะถูกบิดเบือนเมื่อมีส่วนกลางเข้ามาชี้แนะ

เพราะฉะนั้น ในโลกของมุสลิม ในจำนวน 1,400 ล้านคน ทุกๆ

1 ใน 5 ส่วนของมนุษย์เป็นมุสลิม ซึ่งมีความรู้สึกนับเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและค่อนข้างแนบแน่น เคยลองระบุอัตลักษณ์โดยสมมุติให้เป็นเหมือนโลกมุสลิม ในจำนวน 1,400 ล้านคนนั้น ล้วนไม่เคยรู้จักเป็นการส่วนตัว ไม่เคยสังสรรค์ แต่มีความรู้สึกเป็นประชาคมเดียวกัน อาจารย์เบเนดิก แอนเดอร์สัน ใช้คำว่า “ชุมชนจินตกรรม” หรือ **Imagined Community** ถ้านำมาใช้กับโลกมุสลิมก็จะเป็น **Imagined World** หรือเป็นโลกที่ยอมรับขึ้นมา เป็นโลกที่จินตนาการขึ้นมา โดยมีหลักศาสนา หลักศรัทธาและความเชื่อเป็นแกนและแก่นในการเชื่อมโยงให้มีความรู้สึกเป็นประชาคมเดียวกัน จุดนี้เราจำเป็นต้องทำความเข้าใจ จะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่โคโซโว บอสเนีย ฉนวนกาซา อัฟกานิสถาน ตะวันออกกลาง และปากีสถาน เป็นต้น **Imagined World** หรือโลกแห่งจินตกรรมนี้ จะทำให้ผู้คนเหล่านั้นรู้สึกเจ็บปวดไปพร้อมกัน จึงกล่าวได้ว่าหัวใจแห่งความขัดแย้งระหว่างโลกตะวันตกกับทั่วโลกในขณะนี้เกิดจากประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช หัวใจหรือจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งนั้นอยู่ที่ปาเลสไตน์ ดินแดนเล็กๆ ริมทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีเยรูซาเล็มเป็นเมืองหลวง คำว่า เยรูซาเล็ม แปลเป็นไทยมีความหมายว่า เมืองแห่งสันติภาพ แต่ความเป็นจริงทำสงครามกันตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันนี้

ประเด็นคือ ทำไมเยรูซาเล็มถึงมีความสำคัญมากนัก ขอทำความเข้าใจก่อนว่า **Imagined World** นั้นมีพลัง สามารถกระตุ้นและบันดาลให้เกิดความโกรธ ความแค้น ความเร่าร้อนทั่วโลกมุสลิมในขณะนี้ ก็เพราะว่าเยรูซาเล็มเป็นเมืองศูนย์กลางของอิสลามก่อนที่จะเป็นนครมักกะฮ์ หากอยู่ที่เมืองมะดีนะฮ์ ในคัมภีร์อัลกุรอาน ให้ศาสดาและมุสลิมทั้งหมดหันหน้าไปทางเมืองเยรูซาเล็ม จึงถือได้ว่าเยรูซาเล็มเป็นศูนย์รวมของโลกมุสลิม ก่อนที่นครมักกะฮ์จะถูกกำหนดให้เป็นจุดศูนย์รวมในภายหลัง เพราะฉะนั้นที่มาของคำอธิบายที่ว่า สาเหตุของความขัดแย้งทั้งหมดนั้นอยู่ที่ปาเลสไตน์ อยู่ที่ตะวันออกกลาง อยู่ที่เมืองเยรูซาเล็ม ก็เนื่องด้วยเหตุนี้

ที่เมืองมะดีนะฮ์ มีมัสยิดอยู่หลังหนึ่ง ปกติแล้วสถาปัตยกรรมในมัสยิดของมุสลิมนั้นจะมีตรอกเล็กๆ เข้าไปในผนังที่ชี้ไปยังบนทิศนครมักกะฮ์ เรียกว่า “กิบลัต” หมายถึง ทิศที่หันไปทางกะอ์บะฮ์ หินสีดำเก่าแก่ในมัสยิดอัล-ฮารอมของนครมักกะฮ์ ซึ่งผู้ทำพิธีละหมาดจะต้องหันหน้า

ไปทิศนั้น และมีมัสยิดอีกหลังหนึ่ง นอกเมืองมะดีนะฮ์ออกมาเล็กน้อย มัสยิดหลังนี้มีทิศของทิศทางที่จะต้องหันไปสองทาง เพราะว่าในประวัติศาสตร์ของอิสลามนั้น ถือว่าศาสดาให้หันหน้าไปทางเมืองเยรูซาเล็ม และต่อมาจึงมีโองการให้หันหน้าไปทางนครมักกะฮ์ มัสยิดหลังนี้จึงมีสองทิศ เรียกว่า "มัสยิดกิบลาดัยน์" จึงเป็นข้อควรทราบไว้

เมืองเยรูซาเล็มนั้นถือเป็นเมืองที่อ่อนไหวต่ออารมณ์ของชาวมุสลิมและสามารถปลุกเร้าอารมณ์ได้ ในบริเวณประเทศมาเลเซีย อิหร่าน อินโดนีเซีย โคโซโว มินดาเนา และบริเวณภาคใต้ของไทยนั้น คำว่า "เยรูซาเล็ม" สามารถปลุกเร้าอารมณ์ได้ เพราะคำว่า **Imagined World** โดยชาวมุสลิมจำนวน 1,400 ล้านคนที่ไม่ได้รู้จักกันเป็นการส่วนตัว พูดกันคนละภาษา ต่างระบบการเมือง การปกครอง ต่างประวัติศาสตร์ แต่ยังมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ด้วยความผูกพันในโลกแห่งจินตกรรมใบนี้ด้วยกัน

เพราะฉะนั้น ประเด็นที่กล่าวถึงกันในการสัมมนาหัวข้อ "**ไทยใต้-มาเลเซียเหนือ : ปัญหาของศูนย์กลางหรือชายขอบ**" ประเด็นนี้ผมได้กล่าวถึงมาเป็นเวลานานแล้ว ภาคใต้ของประเทศไทยกับภาคเหนือของประเทศมาเลเซียนั้น มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับชาติพันธุ์ของตัวเองเป็นอย่างไร เนื่องจากช่วงเวลาที่อังกฤษมาตั้งเมืองหลวงอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ หรือที่เรียกกันว่า **State Settlement** นั้น สำหรับรัฐในทางเหนือ อังกฤษไม่สามารถปกครองได้ ก็คือชายแดนทางเหนือ ในความเป็นจริงปีนี้ (2552/2009) เป็นปีครบรอบ 100 ปีของการขีดเส้นแดนระหว่างไทยกับมลายู ซึ่งทำการขีดเส้นแบ่งเขตแดนกันในปี 2452/1909 ก่อนหน้านี้ไม่มีการแบ่งเป็นชายแดน มีแต่เจ้าเมืองปัตตานี เจ้าเมืองสายบุรี เจ้าเมืองระแงะ

ผมเคยมีโอกาสได้อ่านหนังสือเล่มหนึ่งที่กล่าวว่า รัฐทางตอนเหนือของมาเลเซียนั้น อังกฤษเรียกว่า "**Malay State**" ปล่อยให้ทำการปกครองกันเอง มีสุลต่าน มีกฎหมายซึ่งเป็นระบบกฎหมายอิสลาม เป็นกฎหมายประเพณีของตัวเอง เพราะอังกฤษเข้ามาไม่ถึง ทางใต้ของไทยก็เช่นเดียวกัน ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 - รัชกาลที่ 6 การที่จะส่งคนลงไปดูแลพื้นที่ในภาคใต้นั้น ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ 1. เป็นคนท้องถิ่น 2. เข้าใจภาษาถิ่น 3. รู้กิจกรรมและกิจการของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ถ้ามองในแง่นี้ ทั้งทาง

เหนือของมาเลเซียและทางใต้ของไทยต่างก็ถือเป็นชายขอบเหมือนกัน เพราะชายขอบหนึ่งเป็นชายขอบของสิงคโปร์ขึ้นมาเป็นชายขอบไกลทางเหนือ อีกชายขอบหนึ่งก็เป็นชายขอบของเราจากกรุงเทพฯ ลงไปทางใต้สุด จึงกล่าวได้ว่าต่างก็เป็นชายขอบเหมือนกัน ทางตอนเหนือของมาเลเซียนั้น เขตเปอร์มาตัง ปาอูห์ รัฐปีนัง เป็นฐานเสียงที่สำคัญของอันวาร์ อิบราฮิม ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นผู้นำฝ่ายค้านเมื่อ 28 สิงหาคม 2551/2008 รวมมาถึงรัฐปะลิส กลันตัน และไทรบุรี หรือเกดะห์ ซึ่งถือเป็นรัฐฝ่ายค้านอนุรักษนิยม ผู้คนทางตอนเหนือของมาเลเซียในรัฐดังกล่าวมองไปที่กัวลาลัมเปอร์แล้วก็แจ้งว่า ขอให้เคลื่อนไหวช้าลงหน่อย เพราะรัฐเหล่านี้ตามไม่ทัน เมืองหลวงเปลี่ยนไปเร็วมากจนรัฐเหล่านี้ไม่สามารถตามได้ทัน และรู้สึกกังวลว่า อัตลักษณ์ ภาษา วัฒนธรรม ค่านิยมจะถูกลบ ซึ่งก็คือ การเมืองเรื่องของอัตลักษณ์ (Politics of Identity) ที่วิทยากรได้กล่าวไปในหัวข้อ **"ไทยใต้-มาเลเซียเหนือ : ปัญหาของศูนย์กลางหรือชายขอบ"**

เพราะฉะนั้น หากเรามองว่าความผูกพันเกี่ยวเนื่อง ความรู้สึกนับเนื่องต่อโยงระหว่างมุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับโลกมุสลิมอันกว้าง ซึ่งเป็นโลกแห่งจินตนาการ มีพลังและอารมณ์เงียบ จึงจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจและตระหนักถึงความละเอียดอ่อน วิธีการคิดของคณะกรรมการสมานฉันท์ แนวความคิดของคุณอานันท์ ปันยารชุน คือแนวคิดที่ควรนำมาเรียนรู้และทำความเข้าใจกันให้มาก ซึ่งก็เป็นเรื่องที่คุณสุจิตต์ วงษ์เทศ อาจารย์ ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม หรือแม้กระทั่งคุณเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ก็คงจะคิดในลักษณะนี้ ก็คือ "การเคารพ ยอมรับ และอนุรักษ์" ในสิ่งที่พวกเขาคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญและมีค่าสำหรับเขา ดังนั้นทางออกก็คือ การมีพื้นที่ทางวัฒนธรรมให้พวกเขาเหล่านั้น ให้ความรู้สึกว่าภาษาของพวกเขาใช้ได้ ศาสนาของเขาปฏิบัติกันได้ โดยปราศจากความรู้สึกไม่ปลอดภัยและไม่มั่นคง และจะต้องพัฒนาเรื่องอาชีพ โครงสร้างพื้นฐาน การศึกษาในกรอบและค่านิยมที่เขาเหล่านั้นเข้าใจและยอมรับได้

ผมดีใจที่วันนี้ได้มีโอกาสมาพูดคุย ณ จุดนี้ ไม่ใช่เพราะเราไปจัดงานในจังหวัดปัตตานีไม่ได้ แต่เนื่องจากจุดนี้เป็นกึ่งกลางระหว่างบริเวณชายแดนใต้กับกรุงเทพมหานคร และถ้าจุดนี้เป็นที่ที่จะสามารถเข้าใจ

ประเด็นปัญหาต่างๆ ได้ จะทราบว่าศาสนาไม่ใช่ประเด็นใดๆ ทั้งสิ้น

Imagined World หรือโลกแห่งจินตกรรมที่เราได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้ มีองค์กรอยู่องค์กรหนึ่งชื่อว่า Organization Islamic Conference (OIC) เป็นองค์กรที่กล่าวถึงปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้จัดประชุมกันที่ยิว ผมไม่ได้เข้าร่วมประชุม แต่ได้ฝากไว้กับรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของมาเลเซีย ชื่อ อะนิฟาห์ อามาน ซึ่งเป็นเพื่อนรุ่นเดียวกัน และของอินโดนีเซีย อาลี อาลาตัส ซึ่งเสียชีวิตไปเมื่อปลายปีที่แล้ว (11 ธันวาคม 2551/2008) รวมถึงเจ้าชายโมฮัมเหม็ด โบลเกียห์ ของบรูไน เป็นผู้ประกาศว่า *"ประเทศไทยมีประธานรัฐสภาเป็นมุสลิม รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศเป็นมุสลิม แล้วจะต้องการใครอีกที่จะมาเป็นผู้สังเกตการณ์ถาวรขององค์กร **OIC**"* ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้เป็นสมาชิกผู้สังเกตการณ์ขององค์กร OIC ในขณะที่ผมไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วยเนื่องจากต้องไป defense ใบสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกผู้สังเกตการณ์ขององค์กร OIC ต่างจากประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งจะไปสังเกตการณ์ได้หรือไม่ก็ตามแต่เจ้าภาพจะเชิญหรือไม่เชิญ แต่รัฐบาลไทยเป็นผู้สังเกตการณ์ที่ถูกต้องตามกฎบัตรและข้อบังคับขององค์กร เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศเราอยู่ร่วมกันได้อย่างปรองดอง เคารพ ให้เกียรติ ไม่มีรังเกียจเดียดฉันท์ ตามที่อาจารย์เบเนดิก แอนเดอร์สัน กล่าวไว้ว่า ทุกชาติพันธุ์ทุกหมู่เหล่า อยู่ร่วมกันได้อย่างสะดวกสบายและเสมอภาค และที่คุณอานันท์ ปันยารชุน กล่าวไว้ว่า มีพ่อเป็นมอญ แม่เป็นเจ๊ก ใครคนไหนไทยแท้ 100% จงยกมือขึ้น แต่ไม่มีใครสักคนที่ยกมือ

เพราะฉะนั้น ผมดีใจที่มีการจัดงานสัมมนาวิชาการลักษณะนี้ โอกาสอย่างนี้เกิดขึ้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะจุดนี้คือจุดกึ่งกลางที่จะประสานความรู้สึกแปลกแยก เพราะสังคมตรงนี้เป็นสังคมสมานฉันท์ ไม่กีดกัน ไม่เดียดฉันท์ซึ่งกันและกัน จึงเป็นตัวอย่างที่ดี จึงขอแสดงความชื่นชมต่อคณะผู้จัดการสัมมนาครั้งนี้ ทั้งมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย และบริษัทโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด และสถาบันทางวิชาการที่เป็นพันธมิตรร่วมจัด ที่ได้ช่วยกันเผยแพร่ความคิด ความเข้าใจ สัจธรรม และปัญญาของภูมิภาคตรงนี้ เผื่อไว้ว่าเราจะได้วางความรู้สึกและความ

เข้าใจอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ไม่ใช่อารมณ์ ความเชื่อ หรือทิฐิบางอย่าง ซึ่งจะทำให้เราอ่านสถานการณ์ อ่านและวิเคราะห์ปัญหากำหนดทางแก้และนโยบายผิดไป

มีอาจารย์ท่านหนึ่งที่สอนผมเป็นชาวศรีลังกา ชื่ออาจารย์แซนดี้ แทมบาย่า ท่านได้มีโอกาสมาศึกษาเรื่ององค์กรพุทธศาสนาในประเทศไทยในบริเวณภาคอีสาน ศึกษาพระราชบัญญัติสงฆ์ของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ปี 2507/1964 ท่านกล่าวว่า ท่านต้องการศึกษาโมเดลของประเทศไทยเพื่อที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาที่ประเทศศรีลังกาของท่าน และหนังสือที่ท่านได้เขียนขึ้นเป็นหนังสือบทวิจารณ์ชื่อ **World Conqueror** และ **World Renouncer** ซึ่งก็มีเนื้อหาตามที่เราเคยได้เรียนประวัติศาสตร์พุทธศาสนาตั้งแต่ประถมเป็นต้นมา นั่นก็คือ มีโหรทำนายว่าพระพุทธเจ้า ถ้าเลือกเป็นกษัตริย์จะได้เป็นจักรพรรดิ **(World Conqueror)** ถ้าออกไปแสวงหาความรู้ก็จะเป็นศาสดา **(World Renouncer)** ก็คือเป็นผู้ปฏิเสธในเรื่องของอำนาจ ทรัพย์สิน การเป็นศาสดาก็ถือว่าเป็นผู้ปกครองโลกได้เช่นกัน

ในหนังสือเรื่องนี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับ 4 จังหวัดภาคใต้ เกี่ยวกับกัวลาลัมเปอร์ทางเหนือของมาเลเซีย อาจารย์กล่าวว่า รัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอดีตนั้น มีลักษณะเหมือนกระเพาะของมนุษย์ มีลักษณะยืดหยุ่น เมื่อใดก็ตามที่ศูนย์กลางแข็งแรง เป็นมหาราช ขอบเขตขัณฑสีมาจะกว้างยืดออกไป เมื่อใดก็ตามที่ศูนย์กลางหรือเมืองหลวงมีปัญหา ระส่ำระสาย ขอบเขตขัณฑสีมาจะหดเข้า ซึ่งอาจารย์ได้อธิบายไว้เกี่ยวกับรัฐรูปแบบของรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนที่ฝรั่งจะเข้ามายึดครอง

ผมได้อ่านหนังสือของอาจารย์ ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ กล่าวไว้จุดหนึ่ง เราใช้คำว่า “เสียเมือง” หรือ “เสียดินแดน” ซึ่งอาจารย์กล่าวว่าคำเหล่านี้เพิ่งเกิดขึ้นในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม มาถึงตอนนี้เราสร้างชาติกันมาแบบนี้ เราตกลงที่จะอยู่ร่วมกันแบบนี้ เรามีรัฐธรรมนูญ เคารพสิทธิเสรีภาพ วัฒนธรรม ทรัพยากรในท้องถิ่น ค่านิยมในท้องถิ่น คุณอานันท์ก็กล่าวไว้ว่า อย่านำเอาคำว่า **Autonomy** ที่แปลว่าปกครองตนเองมาใช้ เพราะคำว่า **Autonomy** และ **Independence** ถ้าใช้ในภาษาไทยจะไม่มีความแตกต่าง ถ้าใช้จะถือว่าอันตราย วิธีที่ดีที่สุดก็คือ การกระจายอำนาจขยายพื้นที่ให้คนทุกชาติพันธุ์มีความรู้สึกว่าปลอดภัย มั่นคง ในอัตลักษณ์

ของเขาเอง ถ้าทำได้ ปัญหาส่วนใหญ่ก็จะแก้ไขได้

ประเด็นสุดท้ายคือ เราจะจัดการแก้ไขปัญหานี้อย่างไร รวมไปถึงปัญหาโรฮิงญา ที่ลอยคออยู่ในทะเลอันดามัน ณ ขณะนี้ก็มีลักษณะคล้ายกัน ถ้าเราเลือกที่จะบูรณาการ (Integration) หรือลบเลือน (Assimilation) อัตลักษณ์ทั้งหมด ทั้งภาษา วัฒนธรรม ค่านิยม ศาสนา และประวัติศาสตร์ สิ่งที่น่าสังเกตมากที่สุดก็คือ ยุคโลกาภิวัตน์แทนที่ทุกคนจะมีความรู้สึกคิด บริโภค ฟังเพลง แต่งตัว หรือแม้กระทั่งพูดภาษาเหมือนกัน เพราะกระแสโลกาภิวัตน์นั้นครอบจักรวาลทั้งหมด แต่ก็ยังเห็นได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์และภาษากลุ่มเล็กๆ เหล่านี้ยังต้องการรักษา ปกป้อง และอนุรักษ์อัตลักษณ์ของตนเองมากยิ่งขึ้น ประเด็นคือต้องแก้ปัญหาอย่างไร นี่เป็นตัวอย่างชี้ให้เห็นถึงกรณีของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช ของสหรัฐอเมริกา ที่กล่าวว่า *"ใครก็ตามที่คิดเห็นต่าง ก็เป็นฝ่ายตรงข้ามกับสหรัฐอเมริกา"* จึงเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อมาถึง 8 ปี ในทางกลับกัน ประธานาธิบดีโอบามากลับกล่าวว่า *"ในส่วนที่เราไม่เห็นด้วย ผมอยากจะฟังจากคุณมากขึ้น ในส่วนที่เห็นไม่ตรงกัน ขัดแย้งกัน ผมจะฟังคุณมากขึ้น ในส่วนที่เราเห็นด้วยจึงไม่จำเป็น"* นั่นคือเหตุผลที่ฮิลลารี คลินตัน มาเยี่ยมผมที่สำนักเลขาธิการอาเซียน เพราะมาประกาศว่า การดำเนินนโยบายฝ่ายเดียวไม่เวิร์กแล้ว ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าสหรัฐอเมริกาหรือใครก็ตามแต่ จะมีอำนาจสูงสุด มีพลังอานุภาพอย่างไรก็ตามแต่ ก็สามารถพลาดท่าได้ ในอิรัก เวียดนาม หรืออัฟกานิสถาน และจะพลาดต่อไปถ้าไม่เรียนรู้ที่จะเคารพในความแตกต่างหลากหลายเหล่านั้น เพราะฉะนั้นแนวคิดเดิมๆ กำลังเปลี่ยนไป ทำไมคุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี จึงได้รับเชิญให้ไปประชุม G20 ทั้งๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมเลย นั่นก็เพราะเขาเห็นว่าต่อไปนี้ มันไม่ใช่โลกขั้วหนึ่ง หรือสองขั้วแล้ว ต่อไปนี้มันเป็นโลกหลายๆ ขั้ว เคารพในเอกลักษณ์และความแตกต่างเหล่านั้น รวมทั้ง unit ย่อยๆ ในแต่ละประเทศด้วย

ดังนั้น ถ้าเราให้พื้นที่ ถ้าเราเคารพ ถ้าเรายอมรับ ปัญหาความขัดแย้ง ปัญหาความตึงเครียด โอกาสที่จะปะทะเผชิญหน้ากันจะลดลง แต่ทั้งหมดทั้งหลายต้องเข้าไปสู่กระบวนการนโยบายของรัฐ เพราะประเทศไทยปกครองโดยรัฐ ก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รัฐจะฟัง แล้วเข้าใจ และยอมรับ

ว่าคนเกือบสองล้านคนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้คือคนมลายูมุสลิมที่เป็นคนไทย ถ้าเริ่มจากตรงนั้น หลายสิ่งหลายอย่างมันจะสว่างและเห็นทางออก คนในพื้นที่พูดภาษาอะไรกัน เขาพูดภาษามาเลย์กัน อาจจะเป็นภาษาจีนปัตตานี แต่เป็นภาษามลายู ไม่ใช่ภาษายาวี คำว่ายาวีคือคำที่เราเลือกแล้วที่จะปฏิเสธชาติพันธุ์ ภาษาและประวัติศาสตร์ของเขา จึงเป็นจุดของความขัดแย้ง

ขอให้การสัมมนาในครั้งนี้ประสบความสำเร็จ และให้ปัญญาความคิดต่างๆ ที่ออกไปจากห้องนี้ ขยายกระจ่างไปทั่วๆ ทุกถิ่น เพื่อให้เราเข้าใจความจริงบนพื้นฐานของการสร้างรัฐของเรา ว่าไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทั้งหมด แล้วผมคิดว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี ขอบพระคุณสำหรับโอกาสครับ

คำแถลง
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2509 ด้วยความร่วมแรงร่วมใจกันเองเป็นส่วนบุคคล ในหมู่ผู้มีความรักในภารกิจบริหารการศึกษาจากสถาบันต่างๆ เมื่อเริ่มดำเนินงานโครงการตำราฯ มีฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ก่อนที่จะมีฐานะเป็นมูลนิธิฯ เมื่อต้น พ.ศ. 2521 โดยมูลนิธิโครงการตำราฯ ได้รับความร่วมมือด้านทุนทรัพย์จากมูลนิธิร็อกกี้เฟลเล่อร์เพื่อใช้จ่ายในการดำเนินงานขั้นต้น เป้าหมายเบื้องแรกของมูลนิธิโครงการตำราฯ ก็คือ ส่งเสริมให้มีตำราภาษาไทยที่มีคุณภาพ เฉพาะในด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพราะต่างก็เห็นพ้องต้องกันในระยะนั้นว่า คุณภาพหนังสือตำราไทยระดับอุดมศึกษาในแขนงวิชาดังกล่าวยังไม่สูงพอ ถ้าส่งเสริมให้มีหนังสือเช่นนี้เพิ่มขึ้นย่อมมีส่วนช่วยยกระดับมาตรฐานการศึกษาในขั้นมหาวิทยาลัยโดยปริยาย อีกทั้งยังอาจช่วยในการสร้างสรรค์ปัญญาความคิดริเริ่มและความเข้าใจอันถูกต้องในเรื่องที่เกี่ยวเนื่องกับสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นส่วนรวม

พร้อมกันนี้มูลนิธิโครงการตำราฯ ก็มีเจตนาอันแน่วแน่ที่จะทำหน้าที่เป็นที่ชุมนุมผลงานเขียนของนักวิชาการต่างๆ ทั้งในและนอกสถาบัน เพื่อให้ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพได้เป็นที่รู้จักและเผยแพร่ออกไปอย่างทั่วถึงในหมู่ผู้สอน ผู้เรียนและผู้สนใจงานวิชาการ การดำเนินงานของมูลนิธิโครงการตำราฯ มุ่งขยายความเข้าใจและความร่วมมือของบรรดานักวิชาการออกไปในวงกว้างยิ่งๆ ขึ้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านการกำหนดนโยบายสร้างตำรา การเขียน การแปลและการใช้ตำรานั้นๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์อันพึงปรารถนา ตลอดจนความเข้าใจอันดีต่อกันในวงวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

นโยบายพื้นฐานของมูลนิธิโครงการตำราฯ คือ ส่งเสริมและเร่งรัดให้จัดพิมพ์หนังสือตำราทุกประเภท ทั้งที่เป็นงานแปลโดยตรง งานแปลเรียบเรียง งานถอดความ งานรวบรวม งานแต่งและงานวิจัย ในช่วงแรกๆ มูลนิธิโครงการตำราฯ เน้นส่งเสริมงานแปลเป็นหลัก ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้มีการจัดพิมพ์ตำราประเภทอื่นๆ ด้วย นับตั้งแต่ก่อตั้งโครงการตำราฯ มาจนถึงปัจจุบัน โดยความร่วมมืออย่างดียิ่งจากนักวิชาการหลายสถาบัน สามารถส่งเสริม-กลั่นกรอง-ตรวจสอบ และจัดพิมพ์หนังสือตำราภาษาไทยระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพตามเป้าหมายเจตนารมณ์และนโยบายได้ครบทุกประเภท และมีเนื้อหาครอบคลุมสาขาวิชาต่างๆ ถึง 8 สาขาดังต่อไปนี้ คือ (1) สาขาวิชาภูมิศาสตร์ (2) สาขาวิชาประวัติศาสตร์ (3) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ (4) สาขาวิชารัฐศาสตร์ (5) สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (6) สาขาวิชาปรัชญา (7) สาขาวิชาจิตวิทยา (8) สาขาวิชาภาษาและวรรณคดี นอกจากนี้ มูลนิธิโครงการตำราฯ ยังมีโครงการผลิตตำราสาขาวิชาอื่นๆ เพิ่มขึ้นด้วย เช่น สาขาวิชาศิลปะ ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นดำเนินงาน และขยายงานให้มีการแต่งตำราเป็น “ชุด” ซึ่งมีเนื้อความคาบเกี่ยวระหว่างหลายสาขาวิชา เช่น “ชุดชีวิตและงาน” ของบุคคลที่น่าสนใจ ดังที่ได้จัดพิมพ์เผยแพร่ไปแล้วบางเล่ม

ปัจจุบันมูลนิธิโครงการตำราฯ ยังคงมีเจตนาอันแน่วแน่ที่จะขยายงานของเราต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง แม้จะประสบอุปสรรคนานัปการ โดยเฉพาะอุปสรรคด้านทุนรอน เพราะกิจการของมูลนิธิโครงการตำราฯ ไม่ใช่กิจการแสวงหากำไร หากมุ่งประสงค์ให้นักศึกษาและประชาชนได้มีโอกาสซื้อหาหนังสือตำราในราคาย่อมเยาพอสมควร

คณะกรรมการทุกสาขาวิชาของมูลนิธิโครงการตำราฯ ยินดีน้อมรับคำแนะนำและคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อ่านทุกท่าน และปรารถนาอย่างยิ่งที่จะให้ท่านผู้อ่านทุกท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในมูลนิธิโครงการตำราฯ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนแนะนำอยู่ห่างๆ ช่วยแต่ง แปล เรียบเรียง รวบรวมตำราสาขาวิชาต่างๆ หรือเข้ามาร่วมบริหารงานร่วมกับเรา

เพ็ชรี สุมิตร

ประธานคณะกรรมการบริหาร
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

รายนามคณะกรรมการบริหาร
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปี 2554

(ก่อตั้ง พ.ศ. 2509 โดยนายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ฯลฯ)

นางเพ็ชรี สุมิตร	ประธานและผู้จัดการ
นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม	รองประธาน
นายธเนศ อาภรณ์สุวรรณ	รองประธาน
นายรังสรรค์ ธนะพรพันธุ์	กรรมการ
นายวิทยา สุจริตธนารักษ์	กรรมการ
นางสาวกุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	กรรมการ
นางสาวศรีประภา เพชรมีศรี	กรรมการ
นายวีระ สมบูรณ์	กรรมการ
นายประจักษ์ ก้องกีรติ	กรรมการ
นายพิภพ อุดร	กรรมการ
นางสาวอุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์	กรรมการ
นางสาวศุภลักษณ์ เลิศแก้วศรี	กรรมการและเหรัญญิก
นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ	กรรมการและเลขานุการ
นายธำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายทรงยศ แววหงษ์	กรรมการและผู้จัดการทั่วไป

เลขอนุญาต ที่ ต. ๖/๒๕๑๙

เลขที่คำขอ ที่ ๖/๒๕๑๙

ใบอนุญาตจัดตั้งสมาคมหรือองค์การ

ตามที่ นายป่วย อึ้งภากรณ์

ได้ขออนุญาตจัดตั้ง มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. ส่งเสริมการจัดทำตำราภาษาไทยในแขนงสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งระดับมหาวิทยาลัย และก่อนมหาวิทยาลัย

๒. เผยแพร่ตำราของมูลนิธิในหมู่ผู้สอนวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั่วราชอาณาจักร

๓. ส่งเสริมการเรียบเรียงงานวิจัย และตำราชั้นสูง และรวบรวมเอกสารทางวิชาการออกตีพิมพ์

๔. ส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

๕. ไม่ทำการค้ากำไร และไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

และมีที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร นั้น

กรมการศาสนาได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ดำเนินการจัดตั้งได้ และขอให้ปฏิบัติตามคำสั่งและข้อบังคับของกรมการศาสนา โดยเคร่งครัด

อนุญาต ณ วันที่ ๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๙

(นายวัชระ เอี่ยมโชติ)
อธิบดีกรมการศาสนา

สุรินทร์ (คอลี อับดุล ฮาลิม) พิศสุวรรณ, ดร.
(Surin Pitsuwan)

เกิดปี พ.ศ. 2492 (1949) ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเกียรตินิยมเหรียญทอง B.A. Political Science จาก Claremont McKenna College, California, USA ปี พ.ศ. 2515 (1972) (ได้รับทุนการศึกษาไปศึกษาต่อ ระหว่างศึกษาระดับปริญญาตรีที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ปริญญาโท (Master of Arts) ปี พ.ศ. 2518 (1975) และปริญญาเอกด้านมานุษยวิทยา ปี พ.ศ. 2525 (1982) จาก Harvard University, USA

เคยเป็นอาจารย์ประจำที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เคยดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง “เลขาธิการอาเซียน” (Secretary-General of ASEAN)